

CBA och verksamheten 2021

Hej CBA medlemmar och bostadsintresserade

Här kommer en rapport över CBAs verksamhet 2021. Under sommar och höst har det varit bokutgivning, kurser, en bostadsdag igen, bostadsskolor och seminarier. Stor skillnad från våren med digital föreläsningsserie, digital bostadsskola och digitala möten.

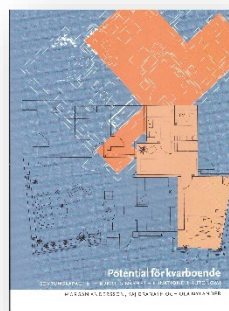

Anna Braide föreläser under CBA Bostadsdag 19 oktober

Nya böcker

Under 2021 har tre CBA böcker presenterats.

Trivsel i trähus. Bostadsundersökningen om Frostaliden, Skövde, är en del av CBAs satsning på forskning och kunskapsutveckling om flerbostadshus i trä. Ola Nylander, Jan Larsson och Kaj Granath har intervjuat boende, jobbat med en enkät för att fånga vad de boende tycker om att bo i ett trähus. Frostaliden, Skövde, som CBA genomfört. Det här är den första bostadsundersökningen där forskare frågar vad de boende tycker om att bo i trähus. Resultatet visar att de boende uppskattar väggar av massivträ och träspånfasader.

Brf Viva, fick finaste arkitekturpriset förra året. Nu har CBA, med Anna Braide som ansvarig, gjort en bostadsundersökning och sammanställt de boendes intryck av flexibla lägenheter, gemensamma ytor, hållbarhet i bilpooler, cykelverkstad mm. Boken är en första delrapport och presenterades på en bokrelease 10 november. Studien kommer pågå under fem år.

Potential för kvarboende. Vad händer när byggbranschens krav på mindre bostäder möter världens behov av ökat kvarboende. Är det möjligt att bo kvar i en ytkomprimerad lägenhet om man har behov av vård i hemmet? I den här studien utvecklade vi tre begrepp *sovrumskapacitet*, *rumslig närhet* och *funktionell autonomi*. Med begreppen finns en potential för utveckling av planlösningen i en bostad som svarar upp mot de krav de boende och vården ställer på kvarboende. Begreppen har under hösten använts vid lägenhetsanalyser vid seminarier med Micasa.

Studien har också publicerats som en vetenskaplig artikel i tidskriften HERD.

Länk till HERD och artikeln <https://doi.org/10.1177/19375867211016342>.

Samtliga böcker är layoutade av Maria Mannberg och säljs via Svensk Byggtjänst

<https://byggtjanst.se/bokhandel>

Bostadsdag

19 oktober genomförde CBA återigen en bostadsdag. På Chalmersska huset i Göteborg. Arrangemanget var en kombination mellan zoom och ett traditionellt seminarium med deltagare på plats. CBA forskare presenterade aktuell forskning. Programmet finns på CBA hemsida.

Under våren planerar CBA tre bostadsdagar.

- 15 februari tillsammans med forskare på KTH
- 15 mars (preliminärt datum) Karlstad, tillsammans med Klara arkitekter och Abako
- 17 maj, (preliminärt datum) tillsammans med SBK Jönköping och Vätterhem.

CBA kurser

Mer om Detaljens betydelse finns på CBA hemsida

Under hösten har tre CBA kurser för praktiserande arkitekter genomförts. Magnus Almung från Tengboms och August Orrling från Fredblads har varit kursansvariga. CBA har samarbetat med Sveriges Arkitekter där Eva Minoura varit ansvarig. "Detaljens betydelse" har 2021 utformats som tre stycken

tvådagarskurser med tema Tegel, Trä respektive plåt. Kurserna återkommer under 2022.

Vi försöker också göra en ny CBA ekonomikurs under 2022.

Ola Nylander och Kaj Granath har gjort ett antal bostadsskolor under 2022 där Strategisk Arkitektur, HSB Bostad, Skanska Hyresrätter, Wallfast medverkat.

Nya forskningsprojekt - implementering

Beställningsverktyget som utvecklats inom VMK kommer under en 4-årsperiod implementeras i Framtidens beställarorganisation. Gunnar Persson och Mathias Geijer från Framtiden, tillsammans med Ola Nylander och Kaj Granath driver projektet för CBA.

Chalmers Innovationscentrum har givit CBA ett anslag för att vidareutveckla den digitalisering VMK beställningsverktyg som gjordes i Boverksprojektet Digitala analyser av bostadskvalitet. Frans Magnusson White och Jacob Flårback från Liljewalls medverkar med programmeringsinsatser.

Pågående forskningsprojekt

Bygglov 2017

Bygglovsboken, Göteborg bygglov 2016 fick ett brett mottagande. CBA har genom Ola Nylander och Kaj Granath jobbat med en uppföljare. Bygglov 2017 och 2018 är sammanställda. Projektplanen är färdigställande under 2021.

Forskning om kök

Doktorand Anita Ollar genomförde 25 februari sitt licseminarium. Anita är delfinansierad genom Centrum för boendets arkitektur (CBA) och arbetar inom forskningsprojektet The Circular Kitchen (CIK), ett EU projekt. I sin forskning fokuserar Anita på sociala aspekter av kökets användning och funktion i hemmet och dess framtida utveckling. Anitas lic uppmärksammades i Arkitekten. Här är länken till artiklen: <https://arkitekten.se/nyheter/koket-star-i-centrum-i-narstudie-om-cirkularitet/>

CIK-projektet med EU-finansiering avslutas nu vid årsskiftet, men köksprojektet fortsätter med ny finansiering från Formas och VGR. En ny köksprototyp har installerats i en lägenhet i HSB Living Lab, för att testas i praktisk användning under kommande år. Projektet uppmärksammades med en rikt illustrerad artikel i senaste numret av Architectural Review.

<https://www.architectural-review.com/magazines/ar-december-2021-january-2022-kitchen-ar-house>

CIK 2.0 Köksprojektet fortsätter, med bland annat fullskaletester av den nya köksprototypen tillsammans med industripartners. Ny finansiering söks genom VGR och Formas

Flyttmönster i samband med renovering

Paula Femenias har en pågående studie tillsammans med Framtiden i Göteborg om varför folk flyttar i samband med renovering. Empiri-insamlingen med över 450 intervjuer är nu avslutad, och Paula och Kaj Granath fortsätter att arbeta med analyser av materialet under resten av året.

VGR projekt om bostadshus i trä

2020 fick CBA medel för att genomföra en förstudie för VGR om trähusbyggande i regionen. En av frågorna som belyses är varför det byggs så få bostadshus i trä i regionen. I förstudien ingår också att undersöka möjligheterna att skapa en doktorandtjänst inom ämnet. Studien är uppbyggd av ett antal arbetspaket.

- Bostadsundersökning i Fristad, tillsammans med Fribo och Tengboms
- Bostadsundersökning i Skövde, tillsammans med White
- Delstudie om trä CNT teknik och ornament, Ola Sjöberg och Victor Ågren
- Delstudie om planlösningsmönster och strukturer för flerbostadshus i trä, tillsammans med Block arkitektur, White, ÅWL och Sweco
- Teknik i form av ljud, stommar, skydd, tillsammans med Linnéuniversitetet
- Rundabordssamtal om skogsbruk och klimatpåverkan, tillsammans med JSP och Riksbyggen
- Underhåll och åldrande av hus i massivträ, tillsammans med HSB Göteborg

Studien redovisas i januari 2022 och är samfinansierad av Södra trä, Träinstitutet, Linnéuniversitetet, Riksbyggen, Sweco, CBA och HSB.

Styrgruppsmöten våren 2021

CBA genomförde tre styrgruppsmöten under 2021. 11 februari, 9 september och 2 december. Planerat möte 20210520 fick ställas in på grund av corona.

Medlemmarna i styrgruppen har ändrats under året. Nya jobb och nya positioner inom företaget har inneburit nya namn. Vid mötet 2 december hade gruppen följande sammansättning:

Ola Nylander föreståndare (CBA, Chalmers ACE)

Anna Braide ordförande i Styrgruppen, (CBA, Chalmers ACE)

Kaj Granath, vetenskaplig ledare CBA, (CBA, Chalmers ACE)

Gunnar Persson (Framtiden)

Ludmilla Larsson (Brunnberg&Forshed)

Hanna Morichetto (Liljewall) ersätter Hilda Esping Nordblom, vid detta möte.

Nils Eberil (JM)

Vakant, Chalmers ACE representant

Johan Lundin (White)

Kajsa Crona (Sweco)

Annika Wilén, ersätter Lena Josgård (HSB)

Mikael Ahlén Riksbyggen

CBA Arbetsgrupp och Ambassadörer

Under 2021 organiserades den interna verksamheten inom CBA. En arbetsgrupp tillsattes för att förbereda frågor vid bland annat Styrgruppsmöten.

En ambassadörsgrupp, bestående av de adjungerade professorerna bedriver utåtriktad verksamhet för att intressera kontor, myndigheter och organisationer för CBAs arbete.

Nya medlemmar

Under 2021 har nya avtal upprättats med Arkitema, Radar, Älvstranden, Abako, Länsstyrelsen, Göteborg stad, Abako, EttElva. 2021 var 35 företag och organisationer medlemmar. Varbergsbostäder är ny medlem.

I ett samarbete med KTH – A har Ola Nylander och Erik Stenberg, KTH, fört diskussioner med ett tiotal kontor i Stockholm som är intresserade av medlemskap.

En ambition är också att stora bostadsorganisationer som Sveriges Allmännyttta och SKR ska finnas bland CBAs samarbetspartners.

Komplett medlemsförteckning finns på CBA hemsida.

CBAs Föreläsningsserie

Under våren 2021 genomförde CBA en föreläsningsserie på zoom där CBA forskare, och gästföreläsare presenterade aktuella projekt. Det har varit välbesökta arrangemang.

20210210 – Arkitekttävlingar

Anna Braide och Magnus Rönn

20210217 – Om arkitekten Elsa Sundling

Frida Nerdal

20210317 – Trivsel i trähus

Ola Nylander och Jan Larsson

(bokomslag till höger)

20210302 - Tioalets svenska bostad

Dan Hallemar

20210331 – Potential för kvarboende

Morgan Andersson och Kaj Granath

20210414 – Kök och badrum, historisk utveckling

Laila Reppen och Cissi Björk

Historisk utveckling av kök och badrum

Affisch inför föreläsningen om kök och badrum.

Populariseringar

Anna Braide slutför under 2021 sitt manus för en popularisering av avhandlingen *Dwelling in Time*, (2018). Studentlitteratur kommer ge ut popularisering som bok under våren 2022. Nästkommande popularisering kommer bli Iason Bournas avhandling *Daylight compliance of multi-dwelling apartment blocks*. LTH 2021. Formasmedel är sökta för fortsatta populariseringar.

Remissvar och debatter.

CBA har under våren svarat på remisser på regeringsutredningen om typhus och Boverksförslaget om Möjligheternas byggregler. CBAs remissvar finns på hemsidan. En debattartikel om Möjligheternas byggregler finns på bifogad länk. I vårt svar såg vi stora problem med att Boverket vill lyfta över ansvaret för granskning av att regelverket uppfylls till byggbranschens aktörer. Granskarna ska granska sig själva. Här en länk till senaste debattartikeln om Boverkets förslag till nya byggregler. <https://www.gp.se/debatt/boverkets-nya-regler-strider-mot-svenska-r%C3%A4ttsprinciper-1.47638758>

Avslutade CBA forskningsprojekt

3 x Boverket. Vid halvårsskiftet redovisades CBAs tre Boverksfinansierade projekt.

- Digitala analyser av bostadskvalitet
- Den anpassbara bostaden
- Spaces, glasade strukturer.

En bok sammanställs för Spaces, glasade strukturer, och beräknas vara klar i februari 2022. Projektet beskrivs i en artikel i *Dagens samhälle*, se länken:

<https://www.dagenssamhalle.se/opinion/debatt/det-slopade-investeringsstodet-slar-hart-mot-socialt-och-idedrivet-byggande/>

Ett av resultaten av projektet är ett beräkningsprogram, Spaces Calculator, i Excel som kan användas för att undersöka temperaturer i glasade utrymmen bestående av en glasad volym med omringande byggnader, eller ytterväggar. Med hjälp av Spaces Calculator kan man snabbt, och tidigt i skisskedet, bedöma effekten av olika geometrier, orienteringar, materialval och klimat. Det krävs i stort sett inga förkunskaper om beräkningar för att använda Spaces Calculator, förutom att kunna lägga in, och läsa av, värden i Excel.

De två andra projekten utvecklas vidare i andra CBA forskningsprojekt.

Projekt	Delområde	Betyg	Aspekt	Betyg	Kvalitet	Indikator
Totalbetyg	Bostad 12 st		Funktionalitet	BRONS	yteffektivitet	1
					möblerbar yta	0
					Teknisk rationalitet	0
			Rymlighet	BRONS	potential för kvarboende	0
					axialitet	0
					rundgång	1
			relation ute/inne	BRONS	rumsformer	0
					flexibilitet	0
					flera fasadriktningar	0
	Bostadsgården 8 st	SILVER	typ av öppningar	1		
			utblick/orienterbarhet	0		
			balkong	0		
			Kapacitet	1		
			Avgränsning	1		
			Integritet	0		
Byggnad 8 st	GULD	hårdgjort/grönt	1			
		solvärde	1			
		odlingsmöjlighet	0			
		Barnvänlig	1			
		gräns-zoner	0			
		Aktiv bottenvåning	1			
		Entré/trapphus	1			
		Integritet/insyn	1			
sociala ytor	0					
mikroplatser	1					
Extra takhöjd	1					
Mångfald lägenheter	0					
Standardisering	1					

CBA beställningsverktyg, sammanställt i ett aktivt exceldokument.

Volym med kvalitet, VMK. CBA har för Framtiden byggutveckling utvecklat ett beställningsverktyg. Bakgrund till projektet är att Framtiden vill utveckla sin beställningsprocess. Med VMK levererade CBA ett beställningsverktyg, ett stöd för en rationell och effektiv beställningsprocess och projektstyrning. Med verktyget kan en bättre beställning göras vilket ger ökad kvalitet i bostadsbyggandet och lägre kostnader. VMK verktyget är upplagt med inspiration från Miljöcertifieringssystemets tre nivåer. Det finns tre delar – Bostaden, Gården och Byggnaden. Sammanlagt 28 kvaliteter går igenom och det finns en manual

för varje kvalitet. Verktøget har fått namnet MAB Manual för Analys av Bostadskvaliteter, och kommer läggas ut som 'Open source' på CBA hemsida.

Aktiviteter med medlemmarna

Bostadsskola för HSB-BOSTAD

Det beställningsverktyg som utvecklats i projektet VMK låg till grund för en bostadsskola CBA genomförde, genom Ola Nylander och Kaj Granath, för HSB Bostad, huvudpartner i CBA sen 2020. HSBs projektutvecklare bedömde med hjälp av verktyget ett antal aktuella bostadsprojekt. Liknande bostadsskolor gjordes också tillsammans med Strategisk Arkitektur, Skanska och Wallfast.

ÅWL seminarier

Ola Nylander CBA och Erik Stenberg KTH gjorde för ÅWL en seminarier om kontorets bostadsarkitektur, kopplingen till lokal och nationell utveckling och en avslutande framtidspaning.

Exjobbardag 11 juni

Under våren har CBA tillsammans med bostadsforskare från arkitektskolorna i Umeå, KTH och LTH träffats och diskuterat olika former av samverkan. 10 februari arrangerades en forskardag i Umeå arkitektskola, där Daniel Movega var värd.

Ett resultat av diskussionerna är en gemensam dag 11 juni där utvalda exjobb och masterprojekt visades. Exempel från fyra arkitektskolor på aktuella projekt om bostadsarkitektur. Via zoom kunde alla CBA medlemmar ta del av exjobben och diskussionen.

CBA och kommande aktiviteter 2022

Under 2022 kommer vi presentera CBAs analysverktyg **DAB, Digitala Analyser av Bostadskvaliteter**. DAB är framtaget för Framtiden byggutveckling och kommer implementeras i deras beställningsorganisation under de kommande åren. Vi är stolta över att få vara med när de satsar på ökad arkitekturkvalitet.

2022 kommer också CBAs förstudie för **VGR om trähusbyggande** att presenteras. Bostaden i trä och tekniken, planlösningen, ornamentet, boendetrivseln och underhållet lyfts fram i olika delstudier.

2022 presenteras också en **ny popularisering** då Anna Braides avhandling *Dwelling in Time* blir tillgänglig på svenska. Planlösningen för den föränderbara bostaden.

Plus **Göteborg bygglov 2017** och **Göteborg bygglov 2018** och **kurser i Detaljens betydelse**.

CBA kurserna i **Detaljens betydelse, Plåt, Tegel och Trä** kommer genomföras under 2022. I samarbete med Sveriges arkitekter.

Ola Nylander
Professor Chalmers ACE, föreståndare för CBA